

ПАРТИН ХИХ СЪЕЗДДЭ ВКП(б)-ГЭЙ ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ХЭНЭН ТООСООТО ЭЛИДХЭЛ

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Г. М. Маленковой элидхэл

(Ургэлжлэл)

В. Эд товарай эрьесэ, транспорт, хэлхээ холбоон

Промышленности ба хүүдөө ажыхын ургахтай асаа, орон доторнай эд товарай эрьесэ мүн лэ шэнэ байна. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ эрэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд эрэй эрьесэ 2,9 дахин өхэ болоһон ба дайнай тээхи хэмжээ нилээд үлүүлһэн байха юм. Орон дотор гүрэнэй ба кооперативна магазинууд 1940 онойхиоо өхэ юумэ хүн зондо худалдаа габэл: мяха ба мяханай продуктууд 80 процент, загана ба заганаай продуктууд 60 процент, малай тоһо 80 процент, ургамалай тоһо бусад өөхэ тоһо 2 дахин шахуу, сахар 70 процент, будүүд 80 процент, гутал 50 процент эхээр үлдэгдэ. Гүрэнэй рознично ба кооперативна шадда наймаанай газарнууд олон болоо, худалдаагай товарнуудай асортимент нилээд үргэдхэ ба шанарын найжаруулагдана байна. Шадда, худалдаа наймаанай талаар үшөөл олон дутуунууд манда бии. Худалдаа наймаанай ажилтанууд хүн зоной хэрэглэлтэ үшөөл бүр шэнжлэнэ, эд товарнууде областнуудта ба районнуудта зөөхэдөө, хубаахада алдуунуудыг гаргана. Эд хэрэгшлэгшээ хангалта хэлэ хэрэгшлэгшээ муугаар эмхидхэгдэнхэй байна. Тус тус юуб габэл, бии байһан дутуунууде болон бэлээр соо усадхаха ба советскэ худалдаагай шэнэ, бүри дээдэ шатада дэбжүүлхэ шуу. Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай рознично эд товарай эрьесэ табанжэлэй хүртээр 1950 онойхиоо, тухайлханда, 70 процент өхэ болгохо гэжэ табихан табанжэлэй тухшаа директивнүүдэй проектээр хараалгадана.

шэнэ түмэр харгынууд баригдан, ашаглалгада оруулагдаа; түмэр харгынуудай ашаа эхээр зөөдөг шгэллнүүдэ электричествээр хангаха хүдэлмэри ябуулагдажа үргэлжлөө, илангаяа хүсэтэ локомотивуудай ба өхэ ашаа тээдэг вагонуудай тоогоор паровозуудай ба вагонуудай парк нилээд өхэ болгодоо.

Уһан замай транспортта суднаар ябахын тула ашаглалгада дотоодын уһан замуудай утын хэмжээн 1951 ондо 1940 онойхиоо 23 мянган километрээр өхэ болоһон байна. Далайн ба гол мүрэнэй транспорт ашаанай болон пассажирска шэнэ пароходууде нэмээжэ абаа. Ашгалта-буулгалтын хүдэлмэринүүдэ механизацилын хэмжээн 1940 онойхиоо нилээд дэбжээд, 1951 ондо Гол мүрэнэй флотой министрствын талаар 83 процент ба Далайн флотой министрствын талаар 90 процент болоо.

Автомобильна транспорт ашаанай ба легкой бэри байн, шэнэ машинануудар хангагдаа. Гайн дэбхсэртэй автомобильна харгынууд 1940 онойхиоо 3,1 дахин өхэ болонхой.

Хэлхээ холбооний хэрэгшлүүд — почта, телеграф, телефон, радио дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ улам хүгжэһэн байна. Ороной телефонно ба телеграфна сеть үргэдхэгдөө, городской телефонно станицинуудай хүсэн өхэ болгодоо, мүнөө бүхи районно центриудтэ областной центриудтэй телефонно ба телеграфна холбоотой болохой, сельсоветууде ба машинно-тракторна станицинууде телефонтой болгодоо гол түлэб дүүргэдэ. Мүнөө радиоогоор дам хөөрлэхэ гээдэрүүд 1940 онойхиоо хоёр дахин шахуу олодогдоо. Почтово харилсан абалсалга нилээд өхэ болоо; почтово авиланинүүдэй утын хэмжээн 2,5 дахин нэмээ.

Туйлагдана амжалтануудай хажуугаар транспорт ба хэлхээ холбооний хүдэлмэрид өхэ дутуунууд бии байна. Олохон түмэр харгынууд, пароходствонууд ба автомобильна ажыхууд ашаа тээдгээр ба зөөдгээр тээдэнлэ гэжэ тогтоогдон түсэблэхэ дүүргэнгүй. Ашаа тээхэ ба буулгаханда вагонууд ба судануудай минн байлган үшөөл тон өхэ зангаараа. Ашаахууде дамы ба түмэр харгынуудар угаа холо зөөхэ ябадал мүнөө хүртэр усдахдаагүй байһаар. Автомобильна транспорттын хүдэлмэри үшөөл муугаар эмхидхэгдэнхэй, ашаанай автомашинуудай паркын минн байлган тон өхэ, тинхэдэ хүдэлмэрилхэ байгаа автомашинуудай ашаагүйгээр ябалаг ушар олон байна. Хэлхээ холбооний хэрэгшлүүд тухшаа арадай ажыхын ба хүн зоной эрилтнүүдэ хэлхээ холбооний органууд үшөөл тодо һонор бэшээр хандууг байна. энэнь хэлхээ холбооний талаар дутуу дундануудта хамаадана.

Бүхи түрэлэй транспорт ба хэлхээ холбооний хүдэлмэри саашадан хүгжөөхэ, улам нарижуулан найжаруулаха, транспортна хэрэгшлнүүдэ гамнаха ба тэдэнэй бүтэн бүрин байлга тухай ходоодо анхарал оролдогто гаргах, бүхи түрэлэй транспортнын техникческэ базые хүгжөөхэ ба бэхийүүлхэ, почтын, телеграфай, телефоний хүдэлмэри бүхи хэмжээгээр найжаруулаха шухала.

Г. Арбилалгын ёһо гурим—арадай ажыхые саашадан хүгжөөхэ шухала зүйл мүн

ресурснууде ашаглан, нөөсэ хэхэ доошоо арга боломжонууде хэрэглэн, СССР-эй ажыхые хүгжөөлгэ бөлүүлэгдэнэ. Тимэ-най парти болбол арбилалгын ёһо гуриме мүн доторой нөөсэлгэ хэхэ ба нөөсөлгэдэнэ түбөөр ашаглаха тон шухала услови мүн болоод, арбилалгын шанга ёһо гуримай түсэблэхэ ходоодо өхэ анхарал хандуудгай хандуулаха байна. Социалистическэ ёһоор эрхилэлгын метод болоһо арбилалгын арга хадаа ороноо индустриализацила хэхэ үүргэ дүүргэ. Мүнөө, манай орон дотор ай ажыхын хүсэтэ шэнэ дэбжалтын бөлүүлгэ ба энэнтэй хамта нийтын хэрэгшлэлэй эд үүргэ сангэй ходоодо химдаруулагдажа арбилалгын ёһо гурим бүри өхэ удахаа болоо. Үйлэдбэрин ресурснуудай бүри ашагтайгаар хэрэгшлэгдэхэ тумань, ажыхын бүри гэмтай химгайгаар ба болоһоор эрхилэгдэхэ тумань, арадай ажыхын үлдэрнүүдэ хүгжөөлгөөр улам өхэ амжилтаа гуйлаха, арадай ажабайлалай материалнууде хүгжөөхэ дээшлүүлгээр үшэ туйлаха байна.

гаһаа тохёолдоһон гээлтэ хоролтонууд —3 миллиард түхэриг болоһон байна.

Үйлэдбэрин хүсэнүүдэ хангалтагүйгөөр ашагланай эсэстэ ба эзэн бусаар ханганаһаа боложо өхэ гээлтэ хоролтонуудай тохёолдоһон эсэстэ промышленностин олохон предпритинуудтэ продукцинын өөрһөн үнэ химдаруулаха тушаа тээдэнлэ түгтэн далабаринууде дүүргэнгүй, мүнээ зөөри эхээр үлүүлэн гаргашалга ябадал тохёолдуула. Продукцинын өөрһөн үнэ түсэблэхэ хэрэгтэ өхэ хазагайруулга предпритинуудта гаргана. Ажыхын зарим хүтэлбэрлэгшэд ведомствын юрэнхы интересүүдэ баримталжа, гүрэнэй интересүүдтэ хойдол ушаруулан, түхэй эдүүдэ, материалнууде гаргашалха нормо үлүүсэ өхэ болжо ба бүтээгдэхэ зүйлүүдтэ хүсэ гаргалгын показателнууде үндлэй баримтагүйгөөр өхэ болжо продукцинын өөрһөн үнэ тушаа түсэбүд дотор «резервнууде» зориулан бии болгодог байна. Зарим предпритинуудта продукцинын өөрһөн үнэ түсэблэхэдөө гүрэнэй харша нимэ ябадал гаргалга хадаа министрствонүүдэй зүгһөө энэ хэрэгтэ ёһотой хиналтын үгы байһые гэршэлнэ. Предпритини бүхэлдхи үйлэдбэриний условинууде ёһотой найнаар шэнжэлхэ, продукцинын өөрһөн үнэ ходоодо химдаруулга хангаха шухала хэмжээнүүдэ абахын ородо, министрствонүүд хадаа түсэбтэ тоо боломжонууде шалгангүйгөөр ба баталангүйгөөр, өөрһөн үнэ тухай түсэблэдг байна.

Барилга дээрэ арбилалгын ёһо гурим илангаяа муугаар бөлүүлэгдэн гэжэ саашада тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Барилгамнай үшөөл үнэтэй болодог байһаар. Барилгашад хадаа үйлэдбэрлэгдэхэ хүсэ гаргалгаа хороолгын талаар промышленностини хүдэлмэрилгшэднөө нилээд эхээр гээдэнэ. Барилгын хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ өхэ дутуу дунданууд бии — механизацин хэрэгшлүүд хангалтагүйгөөр ашаглана, ажалай бүтээсэ бага, материалнууде эзэн бусаар гаргашалха ябадал тохёолдуулагда, накладой гаргашанууд тон өхэ байна. Барилгын олон тоото организацинуудта хүсэ ба зөөрнэ тараан ушар капитална барилгэ хэрэгтэй өхэ дутуу зүйл болоо. Тус организацинуудай дунда барилгын олон тоото жэжэ организацинууд бии, тэдэнэр механизацин хэрэгшлнүүдэ үрэ багатайгаар ашаглана. Эдэ бүгдэ хадаа барилгын үнэ хүндэрлэгдэ, захиргаанай-управленческэ аппаралде хэтэрхэй өхэ болгодоо, накладой өхэ гаргашанууде хэхэ ябадалда хүргэнэ. Жшээлхэдэ, 2,9 миллиард түхэригэй хэмжээтэй ашаг оло оруулаха гэжэ түсэбөөр харааладана оронодо, 1951 он соо барилгатахи нормоһоо гадуур накладой гаргашанууд нэгэ миллиард үлүүтэй түхэриг болоһон, барилгын организацинууд энэ жэлдэ 2,5 миллиард түхэригэй хэмжээтэй гарза тохёолдуулан байна.

Саашаа. Хүүдөө ажыхыдашы өхэ гээлтэ хоролтонууд ба дамы гаргашанууд тохёолдоно. Хүүдөө ажыхамнай дайнай урда тээхихээ нилээд өхэ хэмжээтэй техникээр мүнөө зэбсэглэгдэнхэй. Гэхэ зуура, тракторнууде ба хүүдөө ажыхын машинанууде ашаглаха хэрэгтэ өхэ дутуунууд бии. Олохон МТС-үүд болон совхозуудта машинно-тракторна паркаа харууһалгын хэрэг хангалтагүй байна, тэрэнһээ шалтагаалан хүүдөө ажыхын машинанууд саһаа урид элэжэ муудана, машинанууде заһабрилгада зөөри нилээд эхээр үлүүлэн гаргашалгана; түлшэ ба түрхихэ материалнууде өхээр үлүүлэн гаргашалгын ябадал үзэгдэнэ. Эдэ бүгдэ хадаа тракторна хүдэлмэрини өөрһөн үнэ хүндэрлэгдэ үүдхэнэ. Олон МТС-үүд, колхозууд ба совхозуудта эзэн бусаар хандага ябадал үшөө усдахдаагүй; хэрэгэ муугаар эмхидхэгдэнхэй шалтагаалан ургаса дутуу абаха ба өхэ гээлтэ хэхэ ябадал тохёолдуулагда; колхозно баялигы хадгалалта хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ; малые муугаар байлганаһаа боложо олон колхозууд малаа өхээр гарзалуулан ба малажалтаа ашаг шэмэ багые абадаг байха юм.

Гээлтэ хоролтонууд ба дамы гаргашанууд транспорт дээрэ баһал өхэ байна. Олохон түмэр харгынууд, пароходствонууд ба автомобильна ажыхууд ашаа зөөхэ түсэбөө дүүргэгүйнөө, вагонуудай, судануудай ба автомашинуудай удаан минн байһанаа, түлшэ үлүүсэ гаргашалганаа ба эзэн бусаар хандажа тохёолдуулагдаһан гээлтэ хоролтонуудта шалтагаалан, мүнээ зөөри нилээд эхээр үлүүлэн гаргашалга, гарзда ороно. Подвижной составы, суданууде, автомашинууде бүтэн бүрин байлгахы тушаа халан муугаар хандага ушарнууд үшөөл олон үзэгдэнэ, эдэн гүрэндэ өхэ хойдол ушаруула.

Тэрэшлэн хүүдөө ажыхын продуктууде бэлдэхгын, хадгалалгын ба худалдалгын накладой гаргашанууд хэтэрхэй өхэ, мүн худалдаа наймаанай организацинуудай эрьесын гаргашанууд мүн лэ өхэ. Бэлдэхгэй, худалдаа наймаанай ба худалдалгын организацинуудай аппаралды хэтэрхэй өхэ байна. Олохондоо нэгэл янзын продуктууде ба түхэй эдүүдэ бэлдэхгэ, худалдаа ябадал эрхилдэг бэлдэхгэй ба худалдалгын олон организацинууд центришлэ, мүн нотагуудашы бии байха юм. Бэлдэхгэй ба худалдалгые түсэблэхэ хэрэгтэй дутуу дундануудта шалтагаалан, ашаахууде ашаггүйгөөр ба угаа холо зөөдөг байна. Хүүдөө ажыхын продуктууде бэлдэхгэ, хадгалга ба худалдаа хэрэгтэй накладой өхэ гаргашанууд юн дээрэнэ болон гэхэдэ, өөрһонгөө мэдэлдэ бэлдэхгэй ба худалдалгын организацинуудтай министрствонүүд накладой гаргашанууде хороолгын хэрэг муугаар эрхилнэ, бэлдэхгэдэг продуктуудай өөрһөн үнэ хинал шалганагүй. Министрствонүүдэй зүгһөө хиналтын үгы байһан ябадал хадаа эрхээ элбэ янаар хэтэрхэй тон хэрэглэхэ шалтаг болоно, бүхи гаргашанууд ба гээлтэ хоролтонууде бэлдэхгэй гаргашануудта оруулаха, тинн ажыхыда хайша хэрэгээр хангана ябадала бүлгэхэ арга бэлдэхгэй организацинуудта олгоно. Бэлдэхгэй, хангалта ба худалдалга эмхидхэхэ хэрэгтэ ёһотой гуримай, арбилалгын ёһо гуримай үгы байһан ябадал гүрэндэ хэдэн миллиард түхэригэй гарза ушаруула.

Эсэстэ, захиргаанай-управленческэ гаргашанууд үшөөл тон өхэ байһаар. Нүүлэй жэлнүүдтэ гүрэнэй захиргаанай хэлэ хэлэн органуудтай захиргаанай-управленческэ аппарат хэлэн дахин хороодоно байна, тээд тэрэн гол түлэб дээрһээ захиралтын гуримаар бөлүүлэгдэлгэ байгаа. Захиргаанай-управленческэ аппаралде хангалта зориулагдана гаргашанууде хороолго хадаа эмхи зургаанууд ба организацинуудай хүтэлбэрлэгшээтэй үдэр бүрин анхарал оролдоһон хэрэг үшөө болоогүй байна. Олохон министрствонүүд ба ведомствонүүд тогтоогдон штдһаа галуур хүдэлмэрилгшээлде бариха ябадал тохёолдуула. Областной, городской, районно эмхи зургаануудай ба организацинуудай аппаратуудта мүнээ зөөри үлүүсэ өхээр гаргашалдаг ушарнууд үзэгдэнэ.

Дүй дүршэл дээрһээ харахыда, захиргаанай-управленческэ аппаралай хүдэлмэри улам нарижуулаа, тэрэшлэн бэлдэхгэй ба худалдаа эмхидхэхэ хэрэгтэ найжаруулаа байбал, хүдэлмэрилгшээтэй зариме сүүлгэхэ үгэхэ юм. Сүүлгэ гаран хүдэлмэрилгшээлде арадай ажыхы хүгжөөлгын интересүүдтэ зүбөөр ашаглаха гэшэ ажыхын ба партина организацинуудай уялга болоно. Зохио министрствонүүд, Ажалай резервын министрств, партина ба профсоюзны организацинууд хадаа тээд калрнуудай үйлэдбэрин шухала мэргэжэл олохын тулада, хүгжэлтэн калрнууде олон болгохо ябал эрилгэ ажыхын тээд халбаринуудта хүсээ хэрэглэхгын тулада анхарал оролдогто гаргахы хялгатай.

Арадай ажыхын бүхи халбаринуудта материална, мүнэнэ ба ажалай ресурсууде гамгүйгөөр гаргашалдаг ябалай бии байһан ушар юу гэршлэн габэл, олохон хүтэ-бэрлэгшээтэй арбилалгын ёһо гурим тухай мартан, гүрэнэй зөөри хэрэгшлнүүд болгомжотойгоор ба абианаар гаргашалга тухай анхарал табилтагүй, хүтэлгэг предпритинууд ба эмхи зургаануудайгаа финансово-

ажыхын ябуулгы найжаруулаха тухай ёһотой гэршээр оролдоггүй, тинхэдэ партина организацинууд эдэ дутуунууде оббордоггүй ба тимэ хүтэлбэрлэгшээтэй алдуу заһадаггүй байна.

Зорилго юуб габэл, эзэн бусаар хандага ба гамгүйгөөр гаргашалдаг ябадалнуудта ажыхын хүтэлбэрлэгшээтэй ба партина организацинуудай хамаагүйгөөр хандага ябадалда эсэс табиха шухала. Арбилалгын эгзэн шанга ёһо гурим бөлүүлгэ асуудалнууд ходоодо манай ажыхын ба партина бүхи хүдэлмэрини центртэ байха ёһотой. Нийтын, социалистическэ зөөридэ гамтайгаар хандага байхаар советскэ хүнүүдэ хүмүүжүүлхэ тухайда саг үргэлжэ анхарал оролдогто гаргана ёһотой бии. Материална, ажалай ба мүнэнэ ресурсууде үлүүсэ өхээр гаргашалдаг алибаа ябадалы үндэһөөрһөн үгы хэхэ бэ продукцинын өөрһөн үнэ химдаруулаха даалбаринуудта дүүргэлгэ, үлүүлэн дүүргэлгэ саг үргэлжэ хангаха хэрэгтэй. Эзэн бусаар хандага ябадалтай тэмсэлэ шангадха, промышленностьдахи, барилгадахи, транспорт дээрхи ба хүүдөө ажыхыдахи, худалдаа наймаанай, бэлдэхгэй ба худалдалгын организацинуудтай накладой гаргашанууде эрид хэрэгтэй. Гүрэнэй ба ажыхын аппаралде сомор ба гаргаша багатай болголо эрид шууд бөлүүлхэ, ажыхын түсэбүүдэ дүүргэлгэдэ ба арбилалгын ёһо гурим сахилгада финансова органуудай зүгһөө түхэригөөр хинаха хэрэг шангадха шухала. Манай ажыхын кадрнууд ажыхе социалистическэ ёһоор эрхилэлгын методууде түгэс бүрин шудалха ёһотой, өөһэдынгөө техникческэ ба экономическа эрдэмэй хэмжээ дээшлүүлхэ, үйлэдбэрин методууде саг үргэлжэ найжаруулаха, аралай ажыхы дотор хадгалалга байдаг ноуса резервнууде бэдэрхэ, олохо ба ашаглаха уялгатай.

Социалистическэ мүрһөө саашадан дэлгэрүүлгэ хадаа арадай ажыхы хүгжөөхэ зорилгонууде амжалттайгаар шиндлэхгэ угаа өхэ удхашанартай. Парти болбол мүрһөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ходоодо өхэ анхарал хандуудлаг байгаа, гээдгэшлэе урагшан татаха, түрүүшүүлгэй заргашан хүдэлмэрилхэ гээшэ социалистическэ мүрһөөндэхи гол шухала зүйл мүн гэжэ тоолодог байгаа. Манай обществон услови, худэлмэрилгшэ хайн жэшэ хадаа социалистическэ байгуулалтын часток бүхэндэ угаа өхэ үүргэ дүүргэнэ. Үйлэдбэрин эмхидхэлгын эрхын жэшэ, шэнэ техникэ нэбэрүүлэн дэлгэрүүлгэ, алибаа нарижуулан найжаруула ба уралан зохёоло хадаа ажыхы зайлашуула хүнгэдхэдэ, ажалшадай материална ажана байдал найжаруулада хүргэдэг гэжэ советскэ хүнүүд өөһэдынгөө үдэр бүрин дүй дүршэл дээрһээ мэдэнэ. Социалистическэ үйлэдбэрин талалгарагүйгөөр ургалга ба улам нарижан найжаралгада зориулагдана, ажалшадай зохёон байгуулхы үүсхэлэй олон тоото жэшээлнүүдэ социалистическэ байгуулалтын бүхи частогууд дээрэ кармабиди Манай арал өөрыгчлэ зохёон байгуулхы үүсхэлээр, һүбэлгэн ябадалаар, уралан зохёохо шадбарээр үнийнөө хойшо алдаршамхай юм.

Социалистическэ дайсал ба тэдэниие дуурян дагалдадаг алибаа этэгэдүүд хадаа тус тустаа үүсхэл гаргалгы дараха системэ мүн гэжэ социализм хэрүүллаг байха юм. Тимэ ойлгомжоһоо ахир ба барга бүдүүлг юумэ гэжэ байхагүй. Социалистическэ системэ хадаа хүниие бооголшоло усдахы ябадал хангаа, туд тудай ба коллективнэ зохёон байгуулгын халбаран бадаралга хангаа, арад зоний гүн дунда бии байһан оюун бэлгэ ба шадбаринуудай бүхи талаараа хүгжэхэ услови байгуулаа гэжэ тодорлуулганхай.

Манай орон дотор үнэн сэхэ ажал үндэрөөр сэгнэлдэг ба найшагдан урмашуулагдааг юм. Парти, правительство болбол арадай ажыхын ба культурын бүхи халбаринуудай хүдэлмэрилгшэ туйлагтануудай ба амжалтануудайн түлөө ажалшале шанда хүртээлгын ба шагналтын системэ үргэнээр хэрэглэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дүүрэнһээ хошонхи саг соо СССР-эй орденууд ба медальнуудар 1 миллион 346 мянган хүдэлмэрилгшэд, колхознигшэд, эрдэмтэд, инженерно-техникческэ хүдэлмэрилгшэд, албахаагшад, врачууд, багшанар ба бусад хүдэлмэрилгшэд шагналлаа, тинхэдэ найжаруулаха 6480 хүдэлмэрилгшээтэй оло гайхамшаг үүсхэл гаргашан ажал-буулганы Социалистическэ Ажалай Геройн дээдэ нэлээрэгэ олгоогоор тэмдэглэгдэ.

Партина, советскэ, ажыхын, профсоюзна, комсомольско организацинуудай золило юуб габэл, социалистическэ байгуулалтын бүхи ачагтогуудтэ мүрһөө үргэнээр дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлгэй ба новаторнуудай хүдэлмэрини хайн жэшээлнүүдэ, прогрессивнэ эхилэлгэнүүдэ бүхи хүсөөрөө дэмжэхэ, түрүүшүүлгэй хэмжээлэ хүртээр дэбжэхэ ябадалын гээдгэшлэгтэ гүналын тула бүхи ажыхы зоний дунда түрүү дүй лүошл бүхи хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ шухала. Хуушан юмчтэй шэнын гээдгэнгэй зүйлтэй түрүү юмнын тэмсэл дотор нийтын шэнэ байгуулалта зохёохо хүсэ-лүүдэ халахана гална, мүн тээтэ хүсэнүүдэ саг үлгэтжэ ургчлха, тэтэнэй бүхи хэмжээгээр хүгжэлгэ тухайда анхарал оролдогто гаргахы, урагнаа амжалттайгаар дэбжэлгын интересүүдтэ тэдэниие ходоодо эмхидхэхэ ба нарижуулан найжаруулаха хэрэгтэй.

2. Арадай материална ажана тэнглэн байдалай, элүүрө хамгаалгын ба культурна хэмжээнэй саашанхи дэбжэлгэ

Арадай ажыхын бүхи халбаринуудта туйлагдана амжалтанууд советскэ обществон ажабайдалай материална ба культурна хэмжээ саашадан дээшлүүлгэ. Энэнь хүсэд хуулида байна, ондоо үрн дүн байха аргагүй байгаа, юуб гэхэдэ, манай орон дотор социалистическэ үйлэдбэрин хүгжэлгын үр зорилгон обществон ходоодо уржага байгаа материална ба культурна хэрэгшлнүүдэ дүүрэнээр хангаха ябадал болоно.

Советскэ арадай ажана тэнглэн байдалай дэбжэлгэ гол харуулагшан национальна доходой талалгарягуй ургалта болоно. 1940 онһоо 1951 он хүртээрхи үе соо СССР-эй национальна доход 83 процентээр ургаа. Национальна доходой хадаһаа өхөнхонь мүлжгшэ ангинуудай үбэршэлдэг капиталистическэ ороноудһаа тэд ондоогоор Советскэ Союз дотор бүхи национальна доход ажал-

шадай эдлэл зөөри болоно. СССР-эй ажалшад өөһэдынгөө материална ба культурна хэрэгшлнүүдэ хангахын тулада национальна доходой 1/4 хуби шахууен абадаг, харин үлгэшэ хубинэ социалистическэ үйлэдбэрин үргэдхэлгэдэ ба бусад нитэ гүрэнэй болон общественнэ хэрэгшлнүүдтэ зориулагдадаг байна.

Хүдэлмэрилгшэ ба албахаагшадэй болото сални хүлһэнэй, тарнашалай болото доходуудай ургалтын тон шухала эшэ үндэһениин правительствоар удаа даралан бөлүүлэгдэг үргэн хэрэгшлэй эд товарнуудай үнэ сэнгүүдэ химдаруулаха ябадал болоно. Гүрэнэй рознично үнэ сэнгүүдэ 1947—1952 онуудай турша соо таб дахин химдарууланай ашаар мүнөө үелэ эдэ хоолой ба промышленна эд товарнуудай үнэ сэнгүүд 1947 оной дүр-

(Ургэлжэлэмн 4-дхи нурта)

ПАРТИН XIX СЪЕЗДДЭ ВКП(б)-гэй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ХЭНЭН ТООСООДЭ ЭЛИДХЭЛ

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Г. М. Маленковой элидхэл

(Үргэлжлэл)

Бэдэхи кварталда байһанаа дунда жэшээгээр хоёр дахин доогуур байна.

Манай оройн хүдэлмэришэд ба албахаагшад социальн страхованин талаар тэдхэмжүүдье, социальн хангалгын талаар пенсинуудье, санаторинуудта, амаралтын гэрнүүдтэ ба үхбүүдэй эмхи зургаануудта ошохо түлэбэриггүй гү, али эхээр хиндаруулагданан пүтэвконуудье гүрэнһөө абадаг, салин хүлһэ түлэбэриггүйгөөр амарлануудье жэл бүхэндэ абадаг байһаниин мэдэжэ. Город ба деревнин бүхы ажалшад түлэбэриггүй медицинскэ туһаламжа абадаг. Гүрэн болбол город ба деревнин ажалшад олон үхбүүдтэй, мүн ганса бэе экзүүдтэ тэдхэмжэ үгэдэг; эхин ба долоонжэлэй хургуулида һураха түлэбэриггүй һуралсал хангадаг, һурагшадта стипенди үгэдэг байна. Город ба деревнин ажалшад энэ заагданан түлэбэригүүд болон хүнгэлэлтнүүдье 1940 ондо 40,8 миллиард түхэригтэ, харин 1951 ондо 125 миллиард түхэригтэ абаа.

Хүдэлмэришэд ба албахаагшад салин хүлһэнэй урғанай, таряашад мүнүн ба натуральна доходуудай ехэ болоһоной ашаар, үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудай үнэ сэнгүүдэй хиндарһанай ба арад зондо гүрэнһөө түлэбэрдэг бусад түлэбэригүүдэй урғанай ашаар хүдэлмэришэд болон албахаагшад бодото дохонһы нэгэ нэгэ хүдэлмэришэд хүн дээрэ абаханда 1951 ондо 1940 онойхиноо 57 процент тухай, таряашад бодото дохонһы баһа нэгэ хүдэлмэришэд хүн дээрэ абаханда 60 тухай процентээр дээшлээ.

Табан жал соо СССР-эй национальна дохондэ 60 процентһэ бага бэшээр ехэдхэ, хүдэлмэришэд ба албахаагшад бодото салин хүлһые, рэзнично үнэ сэнгүүдэй хиндаралгы хараадаа абажа, 35 процентһэ бага бэшээр, колхозникуудай мүнүн ба натуральна олзо дохондэ (мүнүнэй хэмжээгээр) 40 процентһэ бага бэшээр дээшлүүлхэ гэжэ табандахи табанжэлэй түсэб тушаа директивнүүдэй проект соо хараалагдана.

Гэр байрн ба коммунальна ехээн барилга манай орон дотор хэрдэжэ байна. Гансахан дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ городууд болон хүдэлмэришэйнэ поселоуудта 155 миллион гаран квадратна метр талмайтай байрн гэрнүүд, мүн хүдөө нотагуудта 3,8 миллион гаран байрн гэрнүүд баригдаа. Илангаяа дайсанай эзэмдэлгэдэ дайрагданан районнуудта гэр байра бариха тушаа ехэ хүдэлмэришэд гэр байрн гэрнүүд баригдажа баяшье һань, манайда үшөө ха хаангүй гэр байра ехээр дутажа байна. Олохон министерство-нууд ба нотагай Сөвөдүүд гэр байра бариха тушаа тогтоогдон түсэбүүдэ жэл бүри дүүргэдэггүй, энэ зорилгоор гүрэнэй номолон мүнэ ээри хүсэд ашаглагдадаггүй байха юм. Гансахан бүлгэй хоёр жэл соо гэр байра бариха тушаа түсэбүүдэй дүүргэдэггүй байһан дээрһээ 4 миллион гаран квадратна метр гэр байра баригдаггүй. Ажалшад гэр байра хэрэглэхэ байһан тухай анхарал оролдогто тэбыха ябадалы хоёрдохи шатын хэрэг гэжэ харадаг ба гэр байра бариха болон заһаха түсэбүүдье дүүргэхэ тушаа хэмжэ абадаггүй тинмэ ажахын болон партийна хүтэлбэригшэд манайда үшөө бин. Зорилго хадаа гэр байрн барилгы бүхы хэмжээгээр үргэдхэ ябадал болоно. Гүрэнэй гэр байрн барилгада оруулагдаха капитална вложение дүрбэдэхи табанжэлһинэ 2 дахин тухай ехэдхэ гэжэ табандахи табанжэлэй түсэб тушаа директивнүүдэй проект соо хараалагдана.

Парти ба правительството болбол манай арад зонной элүүрье хамгаалха тухай ехэ анхарал оролдогто ходоодо гаргадаг ба гаргаһан юм. Элүүрье хамгаалгада гүрэнэй гаргаһан гаргашанууд, социальн страхованин мүнүнһөө энэ зорилгодо гаргаһан гаргашануудье оруулаһад байхада, 1940 ондо 11,2 миллиард түхэриг байһанаа 1951 ондо 26,4 миллиард түхэриг болоо. Энээнэй үндэһэ һуури дээрэ арад зонной медицинскэ болон санитарна хангалгы саяшадан хайжаруулаха ба үргэдхэ ябадал туйлагдаа. Городуудта ба хүдөө нотагуудта больнична оронуудай тоонь 1951 ондо 1940 онойхиноо 30 процентээр олошороо. Врачнуудай тоо орон дотор 80 процентээр олошороо.

Арад зонной ажаһуудалай материална болон культурна хэмжээнэй урғанай, хүн зонние медицинскэ талаар хангалгын хайжарһанай ашаар манай орон дотор хүнэй үхэлгэн хороо. Гүлгэй турбан жэл соо хүн зонной ургалтань 9 миллион 500 мянган хүн болоо. (Удаан үргэлжлэн алыгашалга).

Гэгээрэлдэ гаргаһан гаргашанууд 1940 ондо 22,5 миллиард түхэриг байһанаа 1951 ондо 57,3 миллиард түхэриг хүрэтэр, тодорхойлон хэлэхэдэ, 2,5 дахинһаа үлүүгээр ургаа. Гансахан дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ 23,500 хургуулинууд баригдаа. СССР дотор мүнөө үедэ һуража байшадай тоонь 57 миллион хүн болоно гэж гү, али 1940 онойхиноо 8 миллион шахуу хүнүүдтэ олон болоо. Долоон жэлэй 6 арбан жэлэй һуралсал нилээд ехээр үргэжөө. 5—10 классуудта һурагшадтай тоонь 1940 онһоо 1951 он хүрэтэр 25 процентээр олошороо. Техникумүүдтэ ба бусад тухай дунда хургуулинуудта һурагшадтай тоонь мүн энэ үе соо 40 процентээр, дээдэ хургуулинуудта һурагшадтай тоонь —67 процентээр олошороо. Гансахан 1952 ондо дээдэ хургуулинууд 221 мянган залуу мэргэжэлтэдье арадай ажахын элбэ һалбаринүүдтэ үгэдэ, энэ жэлдэ 375 мянган хүнине шэнээр абаа. Мүнөө үедэ олон дотор дээдэ ба дунда тухсэй хургуулиудай 5,5 миллион шахуу мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд байна, тэрэн дайнай урда тээхилээ 2,2 дахин ехэ болоно.

Манай обществен ажабайдалда наукин улам ехээр ургэжэ байгаа удхашанары хараадаа абажа, парти болбол тэрэнэй хүгжээ тухай үлэр бүри анхарал оролдогто гаргана. Советскэ гүрэн ха-

даа научно-шэнжэлгын ехэ олон институтуудье бариха ба зэбсэглэхэ ябадал дэлгэрүүлээ, наукин һалбаран хүгжэһын тула эгээн эрхим һайц услови байгуулаа, научна кадрнуудье ехээр бэлдэхэ ябадал хангаа. СССР доторхи научно-шэнжэлгын институтуудай, лабораторинуудай ба бусад научна эмхи зургаануудай тоонь 1939 ондо 1560 байһанаа 1952 оной эхин багта 2900 хүрэтэр олошороо. Научна хүдэлмэришэдтэй тоонь мүн энэ үе соо 2 дахин шахуу олон болоо. Наукин һалбаран хүгжэлтэдэ 1946—1951 онуудта гаргаһан гүрэнэй гаргашанууд 47,2 миллиард түхэриг болоо.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ городуудта ба хүдөө нотагуудта культурно-гэгээрүүлгын эмхи зургаанууд ехээр олошоруулагдаа. Мүнөө үедэ манай орон дотор бүхы түхэлэй 368 мянган библиотекэнүүд бин. 1939 онтой сасуулахда библиотекэнүүдтэй тоонь 120 мянгаһаа үлүүтэйгээр олошороо. Ном хэблэлгын жэлдэ гаргагдадаг тиражһы 800 миллион экзemplар боложо, 1940 онойхиноо 1,8 дахин ехэ болоо. Городуудта ба хүдөөдэ дуугардаг киностануовконуудтай тоонь 1939 онһоо хойшо 3 дахин шахуу олошороо.

Литература ба искусство советскэ культурын тон шухалтэ ба таһаршагүй хүбин болоно. Биднэр советскэ литературье, уралан зураглгын искусство, театр, кино хүгжөөхэ ябадалда ехээн амжалтануудтай байнабди. Энээн тухай юу тодоор гэршэллэхэ гэхэдэ, энэ талаар олон бэлгитэй ажал-ябуулагшад жэл бүри Сталинска шанда хүртэдэг байна. Литературын ба искусствын 2339 хүдэлмэришэд Сталинска шангай лауреадай үндэр нэрэзгэгдэ хүрөө.

Гэбэшье, ехэ амжалтануудай хажуугаар манай литературын ба искусствын хүгжэлтэдэ бин байһан ехээн дутагдануудье хараагүй наа буруу байха һэн. Юб гэхэдэ, литература ба искусствын хүгжэлтэдэ ехээн амжалтануудай бин байбашье, олохон зохиолнуудай идеянь-уранһайханай хэмжэнь үшөө хүсэд үндэр бэшэ байһаар. Литература ба искусство дунда зэргын, муу, заримдаа советскэ бодото байдалы буруугаар харуулдаг шанар муутай зохиолнууд үшөө олон үзэгдэнэ. Советскэ обществен баян дүүрэн, хүдүүн жаргалтай байдалы зарим нэгэн уранзохиолшодой ба уранзураашадай творчество соо өөдгүгй муугаар харуулагдаа. Искусствын шухала ба элитэ түхэл болохо киношоды дутуу дунданууд усалдагдаагүй. Манайда ехэ хүмүүжүүлгын удхашанартай һайн фильмуудье зохиожо шададаг юм, гэбэшье тинмэ фильмууд үшөө сөөн зохиогдон. Манай кинематографи олон һайн ба элдэб янзын кинокартиннууды зохиохо бүхы аргатай байбашье, эдэ аргуудынь муугаар ашаглагдана.

Советскэ хүнэй идеянь ба культурна хэмжэнь аймагтар ехээр ургаа, тэрэнэй вкусые парти болбол литературын ба искусствын эрхим һайн зохиолнуудһаа хүмүүжүүлн гэжэ хараада абаха шухала. Советскэ хүнүүд муу шанартай, идеянь бэшэ юмые, худал хуурмаг юмые тэсэдэггүй, тинмэһээ уранзохиолшодой ба уранзураашадай творчестводэ ехээн эригтэнүүдье табина. Манай уранзохиолшод ба уранзураашад өөһэдэньгөө зохиолнууд соо дутуу дундануудые, обшество дотор дэлгэрһэн муу үзэгдэлнүүдье элишлэн сохио, шэнэ түхэлэй хүнүүдье тэдэнэй бүхы һайн талануудтайн ёһотой һайн образуудаар харуулаха, капитализмаар түрүүлгэдэг яра шарханууд ба дутуу дундануудһаа сүлөө авари зан, дадал ба заншалнууды манай обществен хүнүүдтэ хүмүүжүүлхэ ябадалда туһала ёһотой. Гэхэтэй хамта, манай советскэ беллетристикадэ, драматургида, мүн тэрэшлэн кинематографидашье сатира мэтын нимэ уранһайханай зохиолнуудай түхэл мүнөөшье хүрэтэр үгы юм. Манай советскэ бодото байдал сатирада хэрэгтэй материал үгэнгүй гэжэ бодохо болоо наа буруу байха һэн. Харша, үмхирһэн, хосорһон бүхы юмые, урагша даһшанан хүдөө хаатуудлаг бүхы юмые ажабайдал сооһоо сатирыг гал дүлөөр шатаан үгы хээ тинмэ советскэ гогольнууд, шедригүүд манда хэрэгтэй.

Манай советскэ литература ба искусство ажабайдалай зурлдөөнуудые болон конфликтнуудые шадамар бэрхээр харуулаха, хүмүүжүүлгын хурса аргануудай нэгэн болохо шүүмжэлэлэй зэбсэгы хэрэглэхэ шадаха ёһотой. Реалистическэ искусствын хүсэ ба удхашанарынь юу болоно гэхэдэ, тэрэ хадаа жинрэй хүнэй үндэр дээдэ һанал бодолой шанарые ба авари зангайн типичнэй һайн шэнжүүдье элирүүлхэ болон дэлгэн харуулаха, хүнүүдэй жэшээ болон абхаар, даган хажахаар жинрэй хүнэй тодорхой һайн образ зохиохо ёһотой ба зохиожо шадахашье байна.

Тиничнэ юумэн хадаа гансахы ходо ушардаг юумэн бэшэ, мүн тус социальна хүснэй үг үдхые үлэмжэ дүүрэнээр ба хурсаар харуулаг юумэн мүн гэжэ манай уранзураашад, литературнууд, искусствын хүдэлмэришэд уранһайханай образууды зохиохо тушаа творческоор хүдэлмэришэ байхада ходо ханаха ёһотой. Тиничнэ юумэн гэшье марксистско-ленинскэ ойлогсын ёһоор ямар нэгэн статистическа дунда зэргын юумэн отто бэшэ юм. Тиничнэ юумэн хадаа үлэмжэ дэлгэрэхэй, ходо шардаг, юрын юумэн бэшэ, харин тус социальн-экономическэ үзэгдэлэй гол удхата таарадаг юумэн мүн. Образые шар мэлэрэлтэйгээр магтан гоёхо ба хүпсаар харуулаха ябадал болбол тиничнэ юумэе буруушардаггүй, харин тэрэни хусэд дүүрэнээр дэлгэн харуулагда ба онсолон тэмдэгдэдэг байна. Тиничнэ юумэн хадаа реалистическэ искусствода партиностие харуулагда гол зүйл мүн. Тиничностин проблемэ хээээдэ политическэ проблемэ байха юм.

Манай уранзураашад, литераторнуудай хүдэлмэришэ шанар муутай юумэнтэй эрид шанга тэмсэл ябуудал наамнай, литературын ба искусствын зохиолнууд сооһоо худал хуурмаг ба үмхир-

һэн юумэн хайра гамгүйгөөр зайсуулагдаһан байгаал наань, литературын ба искусствын хүдэлмэришэдтэй үмэнэ байһан үндэр ба һайн һайган зорилгон амжалтатыйгаар шиндхэгдэжэ шадагдаха байна. Обществнэ ажабайдалда шэнэ, һаруул һайн юмые дэмжэн ургуулаха ба үмхиржэ хосорһон юмые үндэһөөрн үгы хээ тушаа агууехэ тэмсэлдэ аймагтар ехэ уялганууд манай литературын ба искусствын хүдэлмэришэдтэ тудана. Манай уранзохиолшодой, уранзураашад, композиторнуудай, кинематографин хүдэлмэришэдтэй уялган советскэ обществен ажабайдал гүнзгыгөөр шудалха, манай агууехэ арадай нэрэ түрэдэ хүрэмэ уранһайханай ехэ зохиолнууды зохиохо ябадал болоно. (Алыгаташалга).

Нүхэдэ Биднэр советскэ арадай матери ажанан тэнгилэн байдалы хайжаруулаха ба турьен ургуулаха хэрэгтэ ехээн амжалтааруу байһабди. Гэбэшье, биднэр туйлаһанараа наагаа амарха ёһогүйбди. Зорилго хадаа арадай ажахын хүгжэлтын үндэһэ һуури дээрэ советскэ хүнүүдэй ажабайдалай материална культурна хэмжээе саашадан хэлбэригшэдтэ дээшлүүлхэ ябадал хангаха хэрэг болоно. Советскэ хүнүүдэй саг үргэлжэ ургажа байгаа мэлүүдье хүсэд дүүрэнээр хангаха тухай манай парти саашадан эсэһэ сусааһагүйгөөр олошороо байна, юб гэхэдэ, советскэ хүнэй ажана манай байдал, советскэ арадай һалбаран хүгжэлтын партинын дээдэ хуулинь болоно. (Үни удаан гэлжэлһэн, нэрвемэ алыгаташалга).

III.

Советскэ общественнэ ба гүрэнэй байгуулалтын дам саашадаа бэхижэлгэ

Партинын XVIII съездын боложо үнгэрһэн саһаа хойшонхи үе соо манай советскэ гүрэн ургажа, хүгжэжэ ба бэхижэжэ үргэлжэлһөөр байба.

Манай гүрэнэй экономика үндэһэ һуури—үлэдбэриин социалистическэ хэрэгсэлнүүдтэ эзэн болохо ябадал ургажа ба бэхижэжэ байба. Советскэ социалистическэ общественэ бүридүүлгэшэ хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциин эбтэй хани барисаан энэ үе соо улам ехээр бэхижэжэ.

Манай общественнэ ба гүрэнэй байгуулалта аймагтар ехэ бэрхшээлнүүдэй тохёолдобошье наань, дайнай дүй дүршэлэй харууланай ёһоор, дэлхэй дээрэ эгээл бата бэхи, бүхэ ба хэлбэришгүй байгуулалта байһанаа харуула. Советскэ социалистическэ байгуулалтын эдлэршгүй хүсэ шадальны юугээр тайлбарлагдана гэхэдэ, тэрэ хадаа үнэхөөрөө бодото арадай байгуулалта, арадай өөрын байгуулһан байгуулалта мүн туладаа арадай талаһаа тон ехээр дэмжэгдэдэг, арадай материална ба духовно бүхы хүсэ шадалай халбаралты хангадаг байха юм.

Капиталистическэ хүрээлэлгын байһаар байтарнь советскэ гүрэнине һуларуулаха ба үгы болгохо гэнэ, манай хэрэгтэ тон хорото теорине марксизмын даясад ба вульгаризаторнууд номлодот байгаа. Парти болбол энэ үжэнхэй теорине бутасохин хажуу тээшнэ хаяад, ганса орон соо социалистическэ революциин илаад, зүгөөр бэшэ олонхи ороннуудта капитализмын эзэрхэжэ байгаа оршон байдал соо революциин иланан орон болбол өөрынгөө гүрэнине һуларуулахагүй, харин али болохоор шангалдаха гэнэ, хэрбээ капиталистическэ хүрээлэлгын үлөөд байгаа наань, гүрэн болбол коммунизмын үедэшье байха ёһотой гэнэн тобишолые гаргажа, үндэһэлһэн байна. Хэрбээ өөрынгөө гүрэнине һуларуулаха байгаа наа, манай амгалан байгуулалтада мүнөө омогорхон биднэрэй тэмдэглэжэ байгаа тэдэ амжалтануудгүй байха һэмди. Хэрбээ биднэр манай гүрэнине, манай армине, манай хэлбэлгын ба тагнуулай органууды бэхижүүлгэшэ һаа, дайсадай урда ба дайнда бутасохидо аюулай урда зэбсэггүй алга байха һэмди. Парти болбол социалистическэ гүрэнине бүхы хэмжээгээр бэхижүүлһэн ба бэхижүүлжэшье байгаа туладаа советскэ оронине социализмын эдлэршгүй хэрэм болгоһон байна. (Нэрвемэ алыгаташалга).

Фашистска булимтарагшад манай орондо добтолон орохоодо советскэ общественнэ ба гүрэнэй байгуулалта хадаа дотор талаһаа һула байха бээ, советскэ тьл һула байха бээ гэжэ ханаһан байгаа. Тингээд энэ наманжшын дайн сэрэгтэй буруу һүрүүлһенин мэдээжэ. Манай оройн тьл ба фронт гүрэнөөрөө нэгэ ба дотоодын нэгэдэлтэй байһан туладаа, хэрбээ дайнай болоо наа, ямаршые оройнхидо оролодо бага бэхи байха гэнэн нүхэр Сталиной түүхэтэ мэдүүлгэ дүүрэнээр зүбтэй бөлбө. Дайнай үедэ советскэ гүрэнэй зэбсэгтэ хүсэһүүд ба тьл бэхижэһэн байна. Тьлдэ советскэ хүнүүдэй шэн зонигто ажал ба фронт дээрэ Советскэ Армиин ба Далайн-Сэрэгтэй Флодой геронческа тэмсэл болбол Эхэ ороноо хамгаалгада арадай харууланай жэшээлэшгүй габьяа боложо түүхэдэ оройһон байха юм. Манай арми ба флот нүхэр Сталиной өөрын сэхэ хүтэлбэри дорой байгуулагдаһан, бэхижэһэн ба тэмсэһэн байна. (Нэрвемэ удаан замхашагүй алыгаташалга). Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гениальна полководец ба советскэ арадай түүхэтэ илалтануудые эмхидхэгшэ нүхэр Сталин болбол советскэ сэрэгтэй түрүү наукей байгуулаа, манай армине дайсанаа илаха мэргэжэл шадабаряар зэбсэгжүүлээ. Манай арад өөрынгөө арми ба өөрынгөө флотод инаг дуратай, тэдэниин саг үргэлжын анхарал ба оролдолтоор хүрээлдэг. Советскэ Союзай зэбсэгтэ хүсэһүүд манай Эхэ оройн аюулгүйн найдабаритай түшэг тулгууринь байнашье ба байхашье. (Нэрвемэ үни удаан алыгаташалга).

Партинын хүтэлбэри дорой болоһон советскэ общественнэ байгуулалта болбол общественэ эмхидхэг эрхим формо мүн, Советскэ гүрэнэй байгуулалта болбол олонациональнэ гүрэнэй үлгэр жэшээ мүн гэжэ Сүүгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн ба тэрэнэй һүүлэрхи амгалан хүтэлбэриин жэлнүүд үшөө нэгэ дахин харуула. Буржуазна лагерьтахи манай дайсал ба харша этгээдүүд хадаа советскэ олонациональнэ гүрэн болбол һула хилбар юм гэжэ эхи захгүйгөөр дабтадаг, СССР-эй арадуудай хоорондо һандарал болохо бээ гэжэ найладаг, Советскэ Союз эрхэ бэшэ бутаран унаха бээ гэжэ уридшалан хэлэдэг байгаа. Буржуазна ороноуд болбол национальнэ зурлдөөнууд ба

харшалаануудтай байдаг, өөһэдэньгөө тьл жуазна ороноудтал адляар манай гүрэнине надаг байгаа. Агууехэ Октябрыска революциин ба социалистическэ хубилалтануудын эсэстэ манай оройн бүхы арадууд дүүрэнээр эрхын үндэһэн дээрэ бата бэхи хани барисаан хоорондоо холбогдоһынь социализмын дэргэ ойлгожо шадахагүй байнал. (Алыгаташалга). Манай парти болбол ленинско-сталинскэ наһан на политикые хэлбэришгүйгөөр бэлүүлжэ, советскэ олонациональнэ гүрэнине бэхижүүлгэ, Советскэ Союзай арадуудай хоорондо хани барисаан харилсан туһалалсалгые хөгжөөдэг, манай оройн арадуудай национальнэ культуруудай халбаралты хангадаг ба үнэхөөрөө машуулдаг, али бүхы националистическэ дүүдтэ эсэргүү өбсөшгүй тэмсэл ябуудалда Дайнай хүшэр хүндэ шалгалтануудые дабираһан, наһануудай үнэхөөрөө адли эрхтэй хани барисаатай байлгын үлгэр жэшээ бэлүүлжэ хэлбэришгүйгөөр советскэ гүрэнэй байгуулалта болбол национальнэ асуудалаар ленинско-сталинскэ идеянууды жабуаланга ехээр бадаран ханин харуулна. (Удаан алыгаташалга). Манай парти болбол СССР-эй арадуудай нэгэдэл ба барисаае нодөнэй эсэргэ мэтэ хамгаална, шодоошье хамгаалха, советскэ олонациональнэ гүрэнине бэхижүүлһэн ба хойшодоошье бэлүүлжэ байна. (Нэрвемэ алыгаташалга).

Тоосоото үе соо шэнэ арадууд советскэ оронохой. Литовско, Молдавска, Латвийска, Эстонско Советскэ Социалистическэ Республикай байгуулагдаа. Украинска арад бүхыдөө нэрэндэ хамгараа. Белорусси болбол советскэ арадые бүхыдэн нэгэ бүлэ соо суглуулаа. Хойноо үлэмжэ үнэн зүйтэй ба оройн олонхонинтересүүдтэ үлэмжэ таарамжатай шэн хэмжээтэй болообди. Дальна-Востогто Советскэ Союзай болбол урдада Россияна эзэмдэн абтагдаһан тьл Сахалин ба Курильска олтирогуудые бусаагаа. Мүнөө Советскэ Союзай гүрэнине нүүд манай оройн арадуудай хүгжэлтын ёһоор тогтоһон условиноудта үлэмжэ таарамжтай байха юм. (Алыгаташалга).

Союзна шэнэ республиканууд ахадгүй республикаудай арадай туһалмажаар индустриальнэ талаар ургаһаа холо дабшаһын саада тэдэ шадай жэжэ ажахые социализмын харилсан оруулаха ябадалы бэлүүлжэ, коллективизаци дүүргэжэ, социалистическэ хүдөө ажахые татайгаар хүгжөөжэ байна.

Манай гүрэнэй гол функци — ажахын үндэһэнь ба культурно-хүмүүжүүлгын худалдаа функци дайнай һүүлэрхи үедэ улам ехээр үнэн ба хүсэжэһэн байха юм. Социалистическэ байгуулалтын ехээр дэлгэрһэн ушар, районы тохсондо партийна ба советскэ хүтэлбэриин саашадан дүтэлүүлхэ гэнэн зорилгоонд гүрэнэй административно-территориальнэ шалгалта хэдэ хэдэн хубилалтануудые оруулаха шэнэ областнуудые, округуудые ба районууды байгуулаха шухала болгобо. Арадай ажаһуулта хадаа промышленностин, хүдөө ажайгарай арадай ажахын бусад һалбаринууды гүрэнэй хутэлбэригын эмхидхэлэй формасоо саашадан хубилгахые эриһэн байна. Тиничнэ гүрэнэй захйргаанай центральна органууд манай жэжээдхэн ба шэнэнүүд байгуулагдаха юм.

Сталинска Конституциин үндэһэ һуури социалистическэ демократизмын принципнууды бэршишгүйгөөр бэлүүлһэн ушар манай гүрэнэй бэхижүүлхэдэ тон шухала удхашанартай нэгэ Марксизмын троцкизм, партинын гүрэнүүд нотагай Сөвөдүүдтэ хоёр удаа һунгалтанууд гэрэгдэһэн байна. Тэдэ һунгалтанууд манай угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдал соо манай арадай нигта нэгэдэлэй, манай коммунистическа партида ба Советскэ правительствын харуулалта болоһон байна. (Нэрвемэ алыгаташалга).

(Үргэлжэлгын удаадахи номер)

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИ